

NAMN ATT MINNAS

PER ERIK WAHLUND

Man erinrar sig det gamla talesättet om invånarna på ön Man, som enligt uppgift lever på att tvätta åt varandra, när man iakttar den nya vänsterns intellektuella inavel. Det litterära kotte-riväsendet firar absurda triumfer, som vittnar om att vi lever i en kulturell Kråkinkel. En kamarilla av företag-samma kulturradikaler på nyckelposter i massmedia recenserar varandras böcker och tidskrifter och höjer dem till skyarna i ett ändlöst borsta-mig-på-ryggen, som skulle vara skrattretande om det inte medfört en total inflation i värdeomdömen. Av allt att döma lycas vederbörande inbilla sig själva och varandra att denna hantering, som man har svårt att karakterisera som annat än kulturell korruption är liktydig med svensk kulturdebatt. Enligt det kulturradikala sällskapet för in-bördes beundran och beröm finns det inga andra kulturdebattörer i landet än sällskapets egna ledamöter.

Det absurda i hela betraktelsesättet behöver knappast påpekas, det ligger i öppen dag inte bara för läsarna av denna tidskrift, utan för varje något så när allmänorienterad person. Men låt oss ändå ta ett exempel och för att inte behöva bli beskyllda för att tala i egen sak välja en kulturskribent, som varken tillhör Svensk Tidskrifts med-arbetarstab eller veterligen det svenska högerpartiet. Hans namn är Per Erik Wahlund. Per Erik Wahlund, teaterkritikern? Ja, just han. Men den omständigheten att han numera fram-för allt är känd som teaterkritiker och

som sådan räknas till en av våra främsta, enligt mångas mening den främste i sin generation, bör inte göra att man glömmer mångsidigheten i hans rika litterära utrustning, de skif-tande facetterna i hans författarskap. Han är en lika berömd som fruktad teaterkritiker, det är sant, men han är också en fin lyriker och prosapoet, en lysande essäist och kåsör och inte att förglömma en utomordentligt skicklig, stilsäker och lyhörd översättare. Och — vad som är av särskild betydelse i förevarande sammanhang — hela hans omfattande kulturella aktivitet hålls samman av en klar kulturkonservativ övertygelse, som direkt eller indirekt sätter sin prägel på allt vad han skriver och som han inte försummar något lägligt tillfälle att manifestera. Han inte bara hyser konservativa åsikter, han har i sällsynt hög grad *le courage de ses opinions* och ger uttryck åt detta kurage på ett sätt som är lika befri-ande som uppfriskande i vårt kval-miga andliga klimat.

Per Erik Wahlund föddes år 1923 i en stockholmsk ämbetsmannafamilj och är varken plågad av sitt borgerliga ursprung eller sin brist på olycklig barndom. Han läste humaniora i Uppsala där han tog en fil. kand. 1941, som han numera fullföljt genom licentiatstudier i teaterhistoria. Hans litterära begåvning var brådmogen; redan innan han fyllt 20 debuterade han som poet med samlingen Vaktjänst (1942), vilken under det närmaste decenniet följdes av ytterligare fem dikthäften.

Hans tidiga poem föranledde den snarfyndige Stig Ahlgren till den kvicka formuleringen att den unge skalden suttit vid Johannes Edfelts versfötter, men snart vann Wahlund respekt för en diktning med personlig egenart. Den var omodern i ordets bästa bemärkelse av icke tidsbunden, främmande för samtidens litterära skolor, traditionsmedveten utan att vara eklektisk, spröd, klar, graciös och med en skuggning av vemod, erinrande om de japaneserier, som blev en av hans specialiteter.

År 1944—48 var han litterär medarbetare i Upsala Nya Tidning och ett par år vid slutet av 40-talet hör och häpna, i Expressen. Han medarbetade i BLM och en rad andra tidskrifter för att år 1950 inträda som litteratur- och teaterkritiker i Svenska Dagbladet. Han har också ägnat sig åt förlagsarbete både hos Ljus, Bonniers, Lindblads — där han någon tid var för-

lagschef — och Natur och Kultur. Sin huvudsakliga verksamhet har han dock haft inom Svenska Dagbladet och tyngdpunkten i denna verksamhet har efterhand förskjutits från litteratur- till teaterkritiken; sedan många år tillbaka är han tidningens förste ordinarie teaterkritiker och har i den egenskapen utvecklat en imponerande produktivitet, såväl kvantitativt som kvalitativt. Hans mest iögonenfallande egenskap som teaterkritiker var till en början hans lärdom; man fick en betryggande känsla av att han pluggat på ordentligt inför varje föreställning och ibland kunde man få en känsla av att läsa en seminarieuppsats snarare än en teaterrecension. Författaren och verket analyserades så grundligt att själva föreställningen nästan verkade att vara en bisak. Per Erik Wahlunds tidiga kulturjournalistik — och det gäller kanske särskilt hans teaterkritik — kunde inte fränkännas en viss om-

ständlighet och en förening av pedanteri och preciositet, som kunde vara rätt irriterande och ge intryck av petit-maitre. Men dessa oarter försvann snart nog nästan fullständigt. Numera bär han sin lärdom med lätthet och demonstrerar den och sin stora teatrala erfarenhet och insikt med en formuleringskicklighet och formuleringsglädje som någon gång hotar att bli, men aldrig blir självändamål. Hans stilistiska briljans, hans associationsrikedom och kvickhet gör i själva verket många gånger hans teaterrecensioner till små litterära konstverk — även när han inte roar sig med att anmäla ett drama på dess eget versmått, vilket har varit ett av de sätt varmed han lekfullt antytt sin tekniska suveränitet. Det kan inte förnekas att hans recensioner ofta är dräpande — man kan ibland tänka på honom som en teaterkritikernas P-B — och hans anmälan av exempelvis Stadsteaterns Hamlet-föreställning kunde kanske av de medverkande uppfattas som ett intellektuellt lustmord. Men det skulle i så fall vara en missuppfattning ty P.E.W. är aldrig — inte ens när han verkar som mest infernalisk — osaklig, och de stränga krav på kvalitet och integritet han ställer på andra ställer han i första hand på sig själv. Han har också fått uppleva triumfen att hans senaste bok "Avsidesrepliker", där han samlat teaterrecensioner från en tioårsperiod, av en enhällig kritik förklarats vara mönster-gill i sitt slag. Också hans argaste kulturpolitiska vedersakare — exempelvis Lars Forssell som en gång i vredesmod döpte honom till "stålhusen"

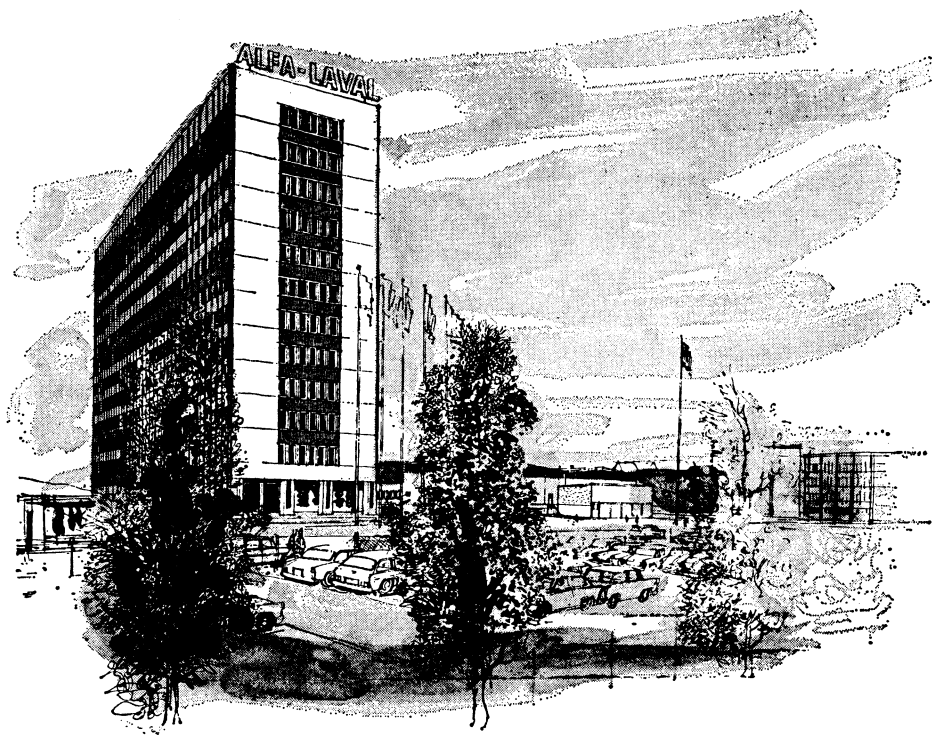
— har oreserverat hyllat honom för hans gärning som teaterkritiker.

Det bästa beviset på att han har rent och gott samvete som teaterkritiker är väl att han åtagit sig att registrera "Jeppe på Berget" åt Uppsala Stadsteater! Vilken av hans kolleger har någonsin utsatt sig för en sådan risk?

Men för hans teaterkritik, som onekligen är den mest spektakulära sidan av hans författarskap, får man som sagt inte glömma de övriga. Han blev tidigt fångslad av japansk kultur och har gjort en rad tolkningar av japansk poesi. Men sitt hjärta har han, förutom i Roslagen — vem kan glömma hans ypperliga kåseri om konsten att tjära en eka — framför allt i England och han har inträngande kunskaper om engelskt kultur- och samhällsliv, den kriminalhistoriska aspekten inte att förglömma. Hans understreckare från England i Svenska Dagbladet har visat honom på höjden av hans konst som essäist och av hans många utmärkta översättningar lär ingen överträffa den han gjort av John Gays "Tiggaropera".

Den partiobundna kulturkonservatism av engelskt märke som en gång företräddes i svensk kulturdebatt av Frans G. Bengtsson har i dagens Sverige en av sina bästa företrädare i Per Erik Wahlund. Han förenar som den store föregångaren stilkonst och stridbarhet med en instinktivt konservativ världs- och livsåskådning. Det kanske vore någonting för Sveriges radio och TV:s kulturmagasin att tänka på.

G. U.

ALFA-LAVAL-koncernens centrum nu i Tumba

Dr Gustaf de Laval's kontinuerligt arbetande centrifugalseparator är upphovet till världskoncernen ALFA-LAVAL.

Genom att skickligt utnyttja separatorns möjligheter har ALFA-LAVAL:s utvecklingstekniker åstadkommit nya metoder för processer inom livsmedelsindustrin, sjöfarten och den kemiska industrin. Förutom mejerier kan ALFA-LAVAL leverera fullständiga installationer – inklusive hela den

termiska utrustningen – för framställning av produkter som stärkelse, tvål, fiskolja, animaliskt fett, fruktsafter och olivolja.

Inom lantbrukssektorn har ALFA-LAVAL:s produktprogram utformats med kon som medelpunkt: maskinmjölkning, utfodring, utgödsling. ALFA-LAVAL kan även leverera fullt kompletta monteringsfärdiga ladugårdar.

ALFA-LAVAL

Ett världsföretag
i livsmedelsindustrins tjänst.